

ПРИЧА ЧОВЕКА КОЈИ ЈЕ ПОБЕГАО ИЗ КАНЦИ ПОБЕСНЕЛИХ ЗВЕРОВА У КРАЉЕВУ

Шеснаестог прошлог месеца Немци у Краљеву са својим слугама извршили су грозан злочин. Побеснели зверови убили су 2.500 радника (и радница, радничке деце и грађана. Све су их држали затворене у радионици фабрике авиона, онда су их у групама изводили у двориште и изрешетали митраљезима. После грозног покоља, крвници су дотерали још 28 радника и грађана да закопају лешеве, па да затим и њих поубијају. Баш када су хтели да их стрељају, један од њих 28, Јован Стаматовић, радник фабрике вагона, успео је да побегне. Он нам је испричао следеће:

— Мене и 27 другова и грађана око четири сата, после подне ухватили су Немци и потерали, говорећи да нас воде у команду и да ће нас пустити. Међутим, отерали су нас у логор где је било затворено 2.500 наших другова: радника из фабрике вагона, из фабрике авиона, из ложионице, велики број железничара, а такође и грађана, жена и деце. Логор се налазио близу фабрике вагона. Али унутра у пространој радионици нисмо нашли никога. Сву ноћ смо се питали шта је са толиким људима, и сами се тешили безазленим одговором: „Одвели су их сигурно на рад“, Страховита сумња продираше дубоко у нас и пекла као ватра. Тек у зору са једног трегера, сишао је дечко и дао нам језовит одговор на наше питање: „Другови, убили су ми оца, мајку, брата и сестру. Све су побили. Убили би и мене, али ја сам се сакрио ту горе на трегеру. И вас ће све побити“. Дрхтао је. Његово згрчено лице било је оквашено сузама.

У то су дошли Немци са машингеверима и потерали нас. Када сам излазио из радионице, одмах у дворишту спазио сам изнакажено тело једног познатог старца, мало даље лежало је тело једне студенткиње Рускиње. А затим даље видели смо леш до леша, онопле лешева, море лешева. У изгњеченој маси људских тела застали смо укочени. Крвави гониоци наредили су нам да купимо лешеве и да их трпамо у заједничку раку. Тај посао морали смо извршавати у трку. Испод ногу осећали смо нешто љигаво — то је био мозак наших другова који се просипао. Хватали смо лешеве за руке, а мртве руке изломљене остајале су у нашим рука-

ма. У стегнутим шакама налазимо слике жена и деце. Несрећни људи растајали су се са животом гледајући последњи пут слике својих блиских и најдражих.

„Журите, журите!" говорили су нам и немилице нас ударили. „До шест сати морате бити готови!" Зној је текао са нашег лица, по нашем оделу лепила се усирена крв. Журимо, журимо 2.500 мртвих стрпаћемо у раку, а затим ће ови крвници просути и наш мозак. Други ће сутра и нас бацити у заједничку раку. Морамо да журимо. Један дечко од четрнаест година поклекао је под теретом, заплакао се — био је нејак да носи толике лешеве. Немачки официр опалио је из машингевера — четрнаестогодишњи дечак придружио се осталим лешевима, Док је топла крв из њега цурила — понели смо га са осталима и бацили у раку. За то време Немци пију вино, одвратно се смеју, сликају нас како носимо тела својих другова.

Сустали смо од посла, сузе су ми текле од жалости, у грлу Је пекла жеђ. Пошао сам према кофи воде, крај које је стајао Немац. Није ми дао да пијем, до самог лица принео ми је цев револвера. Осетио сам како је хладна и задрхтао сам. Заборавио сам на жеђ. Један други Немац говорио му је да ме не убије сада док не оклонимо све лешеве. 28 руку није могло за дан сахранити 2.500 лешева, Дотерали су и трактор са приколицом и на приколицу бацали смо лешеве, а затим их пред раком скидали и бацали унутра.

Већ је падао мрак а још је лежало мноштво непокопаних тела. Трактор је међутим, отишао, али дошао је командант. Наредио је да се одвоје ватрогасци и да оду они који су копали раку. Нас 28 синоћ доведених да останемо. Поређамо се у две врсте. Испред нас стајала су три митраљеза, крај једног митраљеза је дан наш жандарм. Командант је саопштио да смо у име Хитлера сви осуђени на смрт. „Имам троје деце. . . Имам петоро деце. . . „Алес комунист — све убијте" — био је одговор. Из гомиле која је викала почео сам да бежим. Док су они пуцали, пао сам у једну раку, а затим за трен ока нашао сам се гред зидом и пребацио се преко њега. Нисам ни осећао умор, само сам се журио да одмакнем, да будем што даље од овог грозног призора, што даље од крвожедних звери са кукастим крстом. Препливао сам Мораву и већ сам увече био у селу Сирчи, у слободи, далеко од сваке опасности.

(Из листа „Борба", 25. новембар 1941).